

Sygn. akt IV CSK 4/20

POSTANOWIENIE

Dnia 22 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa "I." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w C.
przeciwko M. G.-C.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 22 maja 2020 r.,

na skutek skarg kasacyjnych: strony powodowej i pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 9 maja 2019 r., sygn. akt I AGa [...],

- 1. odmawia przyjęcia obu skarg kasacyjnych do rozpoznania;**
- 2. wzajemnie znosi między stronami koszty postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargami kasacyjnymi strony powodowej „I.” sp. z o.o. w C. i pozwanego M. G.-C. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 9 maja 2019 r., sygn. akt I AGa [...] Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., zaś strona powodowa na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001, II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

W ocenie pozwanego istotne zagadnienie prawne to konieczność wyjaśnienia czy kwotę otrzymaną od dłużnika solidarnego, o którym mowa w art. 647¹ § 5 k.c. tytułem zapłaty wynagrodzenia za wykonane roboty budowlane, podwykonawca jako wierzyciel ma prawo, zgodnie z art. 451 § 1 zd. 2 k.c., zaliczyć przede wszystkim na związane z tym długiem zaległe należności uboczne oraz na zalegające świadczenie główne, a zarachowanie to będzie skuteczne względem dłużnika zobowiązanego na podstawie umowy o roboty budowlane.

W judykaturze wyjaśniono już, że odpowiedzialność solidarna inwestora ograniczona jest jedynie do wierzytelności głównej z tytułu wynagrodzenia należnego podwykonawcy i nie obejmuje odsetek za opóźnienie powstałych w stosunku obligacyjnym pomiędzy wykonawcą a podwykonawcą (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2012 r., IV CSK 91/12, nie publ.). Inwestor zatem odpowiada za własne opóźnienie w zapłacie wynagrodzenia należnego podwykonawcy, które z uwagi na bezterminowy charakter zobowiązania powstaje od chwili wezwania inwestora do spełnienia świadczenia (art. 455 k.c.). Pogląd ten należy też odnieść do odpowiedzialności generalnego wykonawcy za zapłatę wynagrodzenia należnego dalszemu podwykonawcy za roboty budowlane wykonane na podstawie umowy podwykonawstwa łączącej podwykonawcę z dalszym podwykonawcą.

W konsekwencji oczywistym jest, że generalny wykonawca (W. S.A.) nie ponosi odpowiedzialności w stosunku do dalszego podwykonawcy za skutki opóźnienia w zapłacie wynagrodzenia przez podwykonawcę. Dlatego dokonanej

przez generalnego wykonawcę zapłaty część wynagrodzenia pozwany jako dalszy podwykonawca nie mógł zaliczyć na poczet odsetek od należności głównej w związku z opóźnieniem w zapłacie strony powodowej (podwykonawcy).

Strona powodowa istotnego zagadnienia prawnego upatruje w konieczności wyjaśnienia, czy zaspokojenie przez dłużnika solidarnego/współdłużnika upadłego jednego z wierzycieli układowych upadłego powoduje wyłączenie stosowania redukcji przyjętych w układzie zatwierdzonym przez sąd upadłościowy, co do zobowiązania w stosunku do tego wierzyciela układowego.

Jak wspomniano wyżej strona powodowa (jako podwykonawca) była dłużnikiem pozwanego (jako dalszego podwykonawcy) z tytułu wynagrodzenia za wykonane roboty budowlane w ramach umowy dalszego podwykonawstwa. Za zapłatę tego wynagrodzenia odpowiadał również, w stanie faktycznym sprawy, generalny wykonawca. Ograniczenie odpowiedzialności za zapłatę tego wynagrodzenia dotyczyło tylko strony powodowej, a to w związku z postanowieniem Sądu Rejonowego w B. z dnia 11 lipca 2014 r. VIII GUp [...], którym zatwierdzono układ, na mocy którego nastąpiła: redukcja o 20% należności głównej; umorzenie odsetek i kosztów procesu i egzekucji w całości; odroczenie terminu płatności należności głównej o 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia zatwierdzającego układ i spłata należności w kolejnych dwóch latach w równych ratach kwartalnych do 10 - go dnia każdego miesiąca następującego po zakończeniu kwartału, czyli od 10 października 2015 r. Zgodnie z art. 291 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (ze względu na datę wszczęcia postępowania upadłościowego, w wersji obowiązującej do 31 grudnia 2015 r. - art. 456 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. - Prawo restrukturyzacyjne Dz. U 2015 poz. 978 ze zm.), układ nie narusza praw wierzyciela m.in. wobec współdłużnika upadłego. Oznacza to, że generalny wykonawca odpowiadał za zapłatę wynagrodzenia pozwanego - dalszego podwykonawcy w całości (309 008,81 zł), zaś strona powodowa w 80% (w związku z 20% redukcją na podstawie zatwierdzonego układu). Nie ulega zatem wątpliwości, że pozwany był uprawniony do otrzymania i tak całego wynagrodzenia, przy czym od strony powodowej jedynie w 80%, natomiast w stosunku do generalnego wykonawcy mógł domagać się także pozostałych 20% wynagrodzenia. Jeśli zatem generalny

wykonawca na podstawie ugody mediacyjnej, jeszcze przed zatwierdzeniem układu, zapłacił pozwanemu na poczet wynagrodzenia za wykonane roboty budowlane w ramach umowy dalszego podwykonawstwa kwotę 157 000 zł, to zgodnie z art. 366 § 1 *in fine* k.c. zmniejszyła ona zobowiązanie (należność główną) obu dłużników solidarnych, w tym strony powodowej. Wobec tego, że pozostała do zapłaty kwota była niższa od kwoty zobowiązania strony powodowej obniżonej na mocy zatwierdzonego układu, strona powodowa ponosiła w tym zakresie pełną odpowiedzialność.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Oczywistej zasadności skargi kasacyjnej pozwany upatruje w uwzględnieniu części powództwa wraz z odsetkami za opóźnienie z tytułu nienależnego świadczenia w oparciu o *conditio indebiti*, na skutek błędnej i bezpodstawnej konkluzji, że w wyniku zatwierdzenia układu wierzytelność objęta układem w części zredukowanej przestaje istnieć, podczas gdy art. 291 ust. 1 ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze stanowi literalnie, że układ nie narusza praw wierzyciela wobec poręczyciela upadłego oraz współdłużnika upadłego. Na czas trwania postępowania układowego zawieszona jest jedynie możliwość

dochodzenia wierzytelności objętych układem, a tym samym oczywiście sprzeczny z prawem jest pogląd Sądu Apelacyjnego, jakoby powód spełnił świadczenie, do którego nie był zobowiązany.

Zgodnie z art. 375 § 1 k.c. strona powodowa jako dłużnik solidarny mogła bronić się zarzutem wspólnym, przysługującym również generalnemu wykonawcy, ze względu na treść zobowiązania, tj. zarzutem spełnienia części świadczenia na rzecz pozwanego jako wierzyciela. Dla odpowiedzialności strony powodowej za zapłatę wynagrodzenia istotne znaczenia ma okoliczność, iż niezależnie od redukcji na podstawie zatwierdzonego układu należności głównej o 20%, nastąpiło umorzenie odsetek od tej należności do dnia prawomocnego zatwierdzenia układu oraz odroczenie na okres 12 miesięcy płatności zredukowanej należności głównej, której spłata po tym okresie została rozłożona na raty.

Wyplaconą pozwanemu, jeszcze przed zatwierdzeniem układu, na podstawie ugody mediacyjnej przez generalnego wykonawcę kwotę 157 000 zł należało w całości zaliczyć na poczet kwoty 309 008,87 zł; z ugody nie wynika bowiem by kwota 157 000 zł obejmowała odsetki. Do pozostałej kwoty należności głównej - 152 008,81 zł, jeśli chodzi o odpowiedzialność strony powodowej, należało zastosować reguły zawarte w zatwierdzonym układzie, czyli kwotę tę należało rozłożyć na osiem rat kwartalnym, przy czym pierwsza rata była płatna do 10 października 2015 r., a ostatnia do 10 lipca 2017 r.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia obu skarg kasacyjnych do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c.

jw

[aw]